



pic. : Bob Quinn

JOHNNY CHÓIL MHAIDHC

Is é Johnny Chóil Mhaidhc Ó Coisdealbha as na Creagáin, Indreabhán, Co. na Gaillimhe atá molta ag Cumann Forbartha Chois Fharraige i mbliana do Ghradam an Phiarsaigh.

Pearsa mór Gaeltachta é Johnny, fear a bhfuil teanga labhartha an phobail ar díobh é thar a bheith paiteanta aige. Scríbhneoir cruthaitheach é a bhfuil friotal binn curtha aige ar shaol a mhuintire. Tá ábhar grinn agus machnaimh curtha ar fáil aige sna drámaí a scríobh sé, leithéidí, *An Tincéara Buí*, *Ortha na Seirce*, *An Cnuastóir*; agus sna hagallaimh beirte ar mhínic duais Oireachtais buaite aige leo, leithéidí, *Raiftearaí*, *An Fhaoistin*, *An Volkswagon* agus *An tAsal*.

Is fear é a bhfuil éacht déanta aige, mar scríbhneoir agus mar aisteoir, i gcur chun cinn na drámaíochta agus na n-agallamh beirte i gConamara. Fear é Johnny a bhfuil sé de bhua ag a chuid ealaíne lucht féachana a mhealladh ina sluaite chuig na hallaí agus chuig na comórtais ina mbíonn an léiriú ar siúl.

Bhí páirt ghníomhach aige ar feadh na mblianta sna Scoileanna Éigse a bhíodh á reachtáil ag Coiste Ghairm Oideachais Cho. na Gaillimhe ó thús na gcaoga daí i leith, agus tá a thaithí óna Scoileanna Éigse seo mar bhunchloch faoina chnuasach filíochta, *Buille faoi Thuairim Gabha*.

Bhíodh mír ghrinn aige ar chlár *Togha agus Rogha*, Raidió na Gaeltachta, i lár na seachtóidí a mbaineadh lucht éisteachta an-sult go deo as, agus ba é a léirigh an leagan dramatúil de leabhar an Chadhnaigh, *Cré na Cille*, ar RnaG go luath tar éis a bhunaithe.

Tá aithne mhór ar Johnny Chóil Mhaidhc, agus gean dá réir air ag lucht Gaeltachta agus Gaeilgeoirí uile na tíre, go háirithe de bharr a rannpháirtíochta in Oireachtais, i gcomórtais drámaíochta agus i gcláracha raidió. Nuair a labhrann sé, aithníonn daoine ó cheann ceann na Gaeltachta gurb é glór a ndúchais féin atá le clos acu.

Aongus

Tá leaidín beag agamsa, leaidín beag bídeach
Agus cothrom an lae seo sea rugadh é
Ag a sé a chlog anocht beidh sé bliain ar an saol
Agus anocht sé an rí ar an teallach é.
I ndiaidh a chinn roimhe a tháinig Aongus sa saol
Ní raibh sé ag iarraidh a theacht, ach tháinig sé;
Bíonn meangadh ar a bhéal ó mhaidín go faoithin
Rud a insíonn gur cosúil gur maith leis é:
Tá an teach lán anseo inniú lena chairde is a ghaoil
Agus gan fhios aige fhéin cén t-údar é;
Iadsan ag siorá 'gus ag síosca eadrab fhéin
Agus ag fiafraí cé leis a ndeachaigh sé.
Tháinig an cheist sin chomh fada liom fhéin
Agus is beag ná sáinneadh cheal freagra mé
Ach má bhíonn sé in ann a dhul inniu chuile áit a raibh sé inné
Sílim gur cuma liom eatarthu é;
Tá mise san aois le nach bhfeicfidh mé an lá
Go mbeidh Aongus sa mbeár agus deoch aige.
Ach má chaitheann sé dhó a sheaicéad,
Ag fiafraí cé is fearr
Fiafróidh fear éigin cé leis a ndeachaigh sé.
Dá mairfeadh an leaid sin céad bliain ins an saol
Ag breathnú roimhe air is fad' an t-achar é
Ach ag breathnú ina dhiaidh air
'S é i ndeireadh a ré
Fiafróidh sé: 'meastú cá ndeachaigh sé?'
Dá dtagadh an lá inné ar ais
Rud nach dtarlóidh go héag
Mar léas ar an saol ní fhaigheann ceachtar againn
Ní iarrfainn malairt an mhic a raibh a lá breithe aige inné
Ná malairt na mná a bhí ina Mhama aige.

ón leabhar - "Buille Faoi Thuairim Gabha"

BÓITHRÍNÍ an Locháin

*Nach fada a goil an bealach mé le bliain agus trí rá';
Ag breathnú ar an ainnirín 'tá ar thaobh an chnoic úd thall,
Ag iarraidh í 'thabhairt abhaile liom, mar chéile 's mar ghealghrá,
Le go mbeadh sí 'gcónaí in aice liom i mBaile an Locháin.*

*Aréir ag tíocht ó chuairt 'om sea casadh liomsa Cáit.
Ina suí ar chnocán uaigneach 's í ag gol go hard.
D'fhiafraigh mé den stuabhean céard a bhí dhá crá,
Agus d'fhreagair sí go buartha mé, nó ar tú mo mhúirnín bán.*

*Is anois ag tíocht a' tSamhraidh, beidh gach duilliúr glas a' fás.
Tíocfaidh bainne don bhó ghamhnach 's beidh na cleabhair amuigh dhá bleán.
Beidh an gliomadóir ag tamharnáil ins gach cuan anonn 's anall,
'S beidh mise agus mo stóirín a' goil Bóithríní an Locháin.*

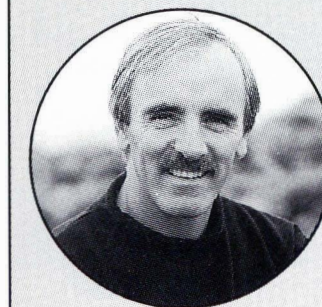
*Anocht ag tíocht a' bóithrin (dh)om 's mé ag cuimhneamh ar mo ghrá,
Casadh liomsa an ainnirín is labhair sí liom go tláith,
D'fhiafraigh sí go cúramach an dtabharfainnse dhi grá;
Ach dúirt mé léi go múinte nach dtabharfainn ná go brách.*

*'S nach fada 'goil an bealach mé go moch agus go mall;
Nach fada 'goil an bealach mé idir shliabh 'is ghleann,
Ag breathnu ar an ainnirín mar seo(bh) i mo ghealghrá,
'S gur cailín as na hAille í, sé 'hainm Máire Bhán.*

*'S anois ag tíocht a' tSamhraidh beidh gach súgradh againn is greann,
Tíocfaidh glór binn don chuach is beidh 'n bradán geal ar snámh,
Beidh 'n drumadóir ag tamharnáil a 'goil suas go Bó Bhrucháin,
'S beidh mise agus mo stóirín a' goil Bóithríní an Locháin.*

*Dhá dtéinnse anonn go Sasana nó ar ais go Meiriceá;
Shiúilfinn thrí(d) gach baile mór a' breathnú ar an áit;
Ní thabharfainn gean do bhean ar bith dhá mbeadh ins na hOileáin,
Nó go dtagainnse 'Cois Fharraige, mar 's ann atá mo dhream.*

*Anois ag tíocht a' tSamhraidh beidh gach sugradh 'gainn is greann;
Tíocfaidh deireadh le John Redmond agus beidh Seán Buí ar lár.
Beidh na buachaillí 's na cailíní a' ceol 's a' gabhail amhráin,
Beidh mise agus mo stóirín a' goil Bóithríní an Locháin.*



Seo é Meaití Joe Sheamais Ó Fátharta, as na hAille, Indreabhán, an fear a bhuaigh Corn na bhFear ag Oireachtas na Gaeilge i dTrá Lí cúpla seachtain ó shin. Comhgháirdeachas ó chroí leis. Seo leagan den amhrán a scríobh Pádraig Learaí Ó Feinneadha, *Bóithríní an Locháin*, mar gur amhrán é a chasann Meaití go minic – cé nach é a bhí aige ag an Oireachtas i mbliana. Seo leagan a thairgead Meaití fhéin, thart ar 24 bliana ó shin, óna mháthair, Nan Pheaidí. Céad slán do na mairbh ar fad.